

Bourdieus selvanalyse og arv

– Om »Esquisse pour une auto-analyse«
af Pierre Bourdieu

Af Søren Damkjær

Pierre Bourdieus betydning for idrætsforskningen ligger på tre steder: Det første område er den generelle sociologi, dvs. analysen af samfundet som et komplekst system af kamp- og praksisfelter. Idrætsfeltet er ét af disse kamp- og praksisfelter, set i lyset af de samlede felter i det sociale rum. Bourdieu skabte sin egen analyse i spændingsfeltet mellem fænomenologi, strukturalisme, praksisfilosofi og empirisme. Det andet område er kropssociologien, hvor han med begrebet habitus forsøgte at få kroppen ind i sociologien. Det tredje område er idrætssociologien, hvor han argumenterede for, at hidtil underprioriterede områder fik en betydning som felter, præget af akkumulation af økonomisk, kulturel og symbolsk kapital. Dette placerede idræt som et vigtigt felt blandt andre felter.

Bourdieu er pensum på grunduddannelserne i sociologiske studier og i humanistiske studier. Det gælder også idræt. Det er enhver billedstormers skæbne at blive positiveret og ende som eksamensstof eller som uomgængelig reference i talrige afhandlinger og eksamensprojekter. Bourdieu er én af de franske sociologer, der har fået international gennemslagskraft på linie med poststrukturalister som Foucault eller hele det dekonstruktivistiske kleresi i øvrigt, der gennem en intellektuel kultur-

eksport til USA er indgået i et sært amalgam af fransk poststrukturalisme og anglo-amerikanske kulturstudier. – Strømninger, der så igen er blevet reeksporteret til bl.a. Danmark. Det er også sket med Bourdieu, selvom hans sociologi er langt mere konventionel. Dermed menes, at han kun har erstattet de traditionelle begreber, sociologiske begreber som handling og institution med praksis og felt. Faktisk er Bourdieus reception langt mere positiv i udlandet. I Frankrig var han en stærkt kontroversiel sociolog. Han var ringeagtet af store dele af det akademiske establishment og af magtfulde kommentatorer i den publicistiske presse. Intet under. Bourdieu hadede dem, som de hadede ham. Måske skaber had store tanker og store sociologer?

Som nævnt er Bourdieu også pensum på idrætsuddannelserne i Danmark. »Felt«, »habitus«, »fysisk kapital« og »symbolsk kapital« er gængs sprogbrug. Men denne reception af Bourdieu har trukket tænderne ud af den grundlæggende motivation og ambition hos ham. Bourdieu er uforståelig uden konflikten mellem ham og Akademia, den gensidige afsky. Nærværende artikel søger at lokalisere nogle af de mange paradokser, der omgiver Bourdieu, og se ham selv som et slags kampfelt.

Paradokser

Det er paradoksalt, at Bourdieu med denne meget bevidste stridbarhed skulle blive så konfliktløst accepteret i for eksempel USA og Danmark. Der er sket en positivisering af Bourdieus sociologi. Med positivisering mener jeg, at den oprindelige motivation og ambition hos forfatteren forsvinder. I stedet optræder en opregning af større eller mindre dele af teoriapparatet: habitus, felt, kapitalbegreberne, you name it. Hans betydning for fransk og international sociologi, kropssociologi og idrætssociologi kan ikke undervurderes. Det skyldes ikke, at han skrev særligt meget om idræt. Det skyldes snarere, at hans ambitiøse, sociologiske projekt også tog underprioriterede områder med, blandt andet idræt og fotografi som kulturel praksis. Hans ambition var at vise den sociale strukturs gennemslagskraft i alt fra den intellektuelle verdens meriteringssystemer i Frankrig til de mest ydmyge og provinsielle felter.

Efter Bourdieus død i 2002 udgav Wacquant og Calhoun en nekrolog, der er optrykt i Dansk Sociologi.¹ Denne nekrolog er redelig og informativ, men ikke særlig dybtborende, hvad en nekrolog jo heller ikke skal være. Nekrologen opregner omhyggeligt Bourdieus intellektuelle historie, hans oprindelse, hans første studier i antropologi. Der er en afdæmpet analyse af hans forhold til det franske intellektuelle establishment.

Men bogen »Esquisse pour une auto-analyse« er i realiteten Bourdieus egen nekrolog eller intellektuelle testamente.² Den er langt ondere og langt mere dybtborende end nekrologen. Dermed er alt imidlertid ikke sagt. Bourdieus selvanalyse er et epistemologisk dokument til sociologiens selvforståelse. Bourdieus teoriapparat er som nævnt kendt, udbredt, og optræder i

talrige sammenhænge. Få, om nogen, har fulgt den egenartede stædighed, som han repræsenterede – ikke mindst i forhold til det empiriske program.

I øjeblikket foregår der i Frankrig en åndelig bodeling af arven efter Bourdieu. Og kritiske røster er fremkommet. Hvad skal vi med Bourdieu?

Og især – hvad skal man med Bourdieu efter hans død og efter denne skånselsløse selvanalyse?

Selvanalysen

Selve selvanalysen har en historie. Den er skrevet i det sidste år, inden Bourdieu endeligt fik konstateret kræft. Den historie er beskrevet i efterordet til den første udgave, der kom på tysk.³ At den kom på tysk skyldtes blandt andet Bourdieus anstrengte forhold til den franske intellektuelle og mediale offentlighed. Han ville med vilje ikke udgive den på fransk. Denne historie kan jeg ikke gengive her, men kun henvise til den tyske udgave. I den franske version hedder bogen »Esquisse pour une auto-analyse« (2004). Det er i sig selv bemærkelsesværdigt og vidner om den internationale gennemslagskraft. Bourdieu kalder den med vilje ikke en selvbiografi, men netop en selv-analyse. Han anvender sine egne sociologiske analyser på sig selv, sin intellektuelle biografi, sin karriere i den franske universitetsverden og sine kolleger. Derom senere. Det, der er interessant i denne lille bog, er, at han spiller på en proces, hvor sociologen (ham selv) bevæger sig mellem en proces af selv-objektivering og subjektivitet. Selvanalysens tese er derfor, at sociologen må objektivere sig selv i forhold til sit objekt og sig selv som forskersubjekt. Sociologen må gøre sig selv til et objekt gennem selvanalysen.

Her åbner der sig nogle sociologiske og

filosofiske dybder, der slet ikke har været inde i receptionen af Bourdieu. Som sædvanlig har Bourdieu overrasket sine efter-snakkere. Det er det, der gør denne lille bog så interessant. Selvanalysens formål er at placere Bourdieus sociologi i det rette perspektiv. Og det er ham selv, der leverer skytset. Sociologien er en dybt personlig bevægelse mellem analyse, teori, empiri, selvanalyse og selv-objektivering. I efterordet til den tyske udgave kaldes selvanalysen med rette en »anti-autobiografi«. Det er der flere grunde til. Det er Bourdieus bidrag til en refleksion over sociologien, sociologen og objektet, nemlig samfundet.

Fransk filosofi og sociologi i '68

Der udkommer i disse år en hel del behandlinger af det franske intellektuelle liv i den periode, som var Bourdieus. Der er tale om en ny generation af sociologer og filosoffer, der behandler, lad os sige tresserne, i særdeleshed »68 og eftervirkninger af den franske diskussion. »French Theory«⁴ behandler den post-strukturalistiske og dekonstruktivistiske tradition, dens rødder i Frankrig og dens eksport til USA. Det er Derrida, Foucault, Deleuze og Guattari, ikke Bourdieu, der er temaet her, fordi Bourdieu var helt sin egen. Det var hans placering i den franske intellektuelle debat. »Les Clercs de 68« behandler den franske intellektuelle scene før, under og efter »68.⁵ Bourdieu tildeles ikke nogen stor rolle. Det skyldes, at han betragtede studenteroprøret som et udslag af forkælede overklassestudenter.

Bourdieus egen sociale baggrund var mere ydmyg som søn af en postfunktionær i Béarn i Sydvestfrankrig. Han delte skæbne med begavede underdogs fra pro-

vinsen og den lavere middelklasse i det franske uddannelsessystem, som han avancerede i, men som han hadede. Han var elev på »École Normale Supérieure« eller i slang »Norm. Sup.«, et meget specielt, fransk eliteuniversitet. Hans lærere var blandet andet Sartre og Althusser. Sartre blev af sig selv og andre betragtet som den totale filosof, der havde en autoritativ filosofisk mening om alt. Hvor Sartre pludselig oplevede sine ideer om fusionerende grupper blive til virkelighed i maj »68, så Bourdieu en forkælet gruppe af »Khagne« (slang for privilegerede studenter og i bredere forstand slang for hele det intellektuelle kleresi, der har sit udspring i de store skoler), der gik på barrikaderne i Paris. Det var slet ikke Bourdieus stil. Han hadede Sartre som den totale filosof, og han hadede Althusser som den totale marxistiske modefilosof. For Bourdieu var den totale filosof en filosof med en mening om alt. Som person var Bourdieu selv beskeden og næsten selvudslettende. Hans projekt var en sociologisk refleksion på flere planer.

Det er det, der er det gennemgående tema i selvanalysen: hadet til det franske intellektuelle establishment og hadet til navngivne totale filosoffer. Han ville være sociolog imod filosofferne, men også sociolog mod den empiristiske og positivistiske sociologi. Bourdieu ville forbinde en engageret empiri med sociologisk teori og praksis.

Den franske filosofiske scene

Der er ingen tvivl om den franske filosofis og sociologis status. Det er muligt, at den tyske filosofi med Husserl og Heidegger var den førende i 20'erne og 30'erne. Men det blev gennem Frankrig, at tankerne vandt gennemslagskraft gennem Kojève, Koyre, Sartre og Merleau-Ponty. Og det

blev den franske version af strukturalismen med Lévy-Strauss, der satte dagsordenen for opgøret mod fænomenologien og søsatte et strukturalistisk program og en intellektuel reflux med »68 og derefter post-strukturalismen og dekonstruktion. Bourdieu var en del af den franske intellektuelle scene. Hans selvanalyse afspejler det dybt paradoksale forhold til det filosofiske og sociologiske parnas i Frankrig. Derved vinder denne selvanalyse også i interesse. Bourdieu forkastede Sartres totale filosofi til fordel for en antropologisk og sociologisk analyse – vel at mærke med en tydelig distance til Lévy-Strauss og strukturalismen.

Ifølge selvanalysen var alle disse temaer allerede på plads i de tidlige studier i Kabylie (de franske kolonier i Nordafrika), mens Bourdieu var værnepligtig i den franske kolonikrig i Algeriet. Interessen for objektets praksisser – det sociale livs bevægelser mellem struktur og praksis – og sociologien som analytisk og refleksiv praksis var altså allerede grundlagt tidligt i hans karriere. Han var menig og nægtede at blive befalingsmand. Han gennemførte – under noget usædvanlige vilkår – sociologisk-antropologiske studier i en krigssituation. Det var her, han udviklede sine ideer om den praktiske fornuft i forhold til alle slags kapitaler på spil i en traditionel kultur indviklet i en kolonikrig. Derefter gennemførte han sociologisk-antropologiske studier i sin hjemby i Béarn.

Dekontekstualiseringen

Dekontekstualisering er den proces, hvor en række tanker af filosofisk eller sociologisk karakter løsrives fra deres oprindelse, intellektuelle miljø og øvrige kulturelle kontekst. Denne dekontekstualisering er også sket med Bourdieu. Hans analyser og

begreber er positiverede, dvs. at de er blevet til en positiv og så at sige normal-sociologisk analyse. Bourdieus selvanalyse er en kraftig modgift mod den dekontekstualisering, som fransk filosofi og sociologi har været udsat for, på godt og ondt. Med dekontekstualisering menes, at den oprindelige kontekst, motivation og for den sags skyld hadet er forsvundet i talrige oversættelser og kommentarer. Bourdieus selvanalyse er et dementi af den måde, han er blevet brugt på. Han mener, at konteksten er altafgørende. De store sociologier er utænkelige uden den kulturelle, historiske og intellektuelle kontekst. Giddens er utænkelig uden en engelsk kontekst igennem 30 år. Habermas er en del af en tysk intellektuel og politisk kontekst over flere årtier i sit forsøg på at forny den tyske filosofi og sociologi efter den politiske og intellektuelle katastrofe under nazismen.

Med positiveringen og dekontekstualiseringen forsvinder altså en masse vigtige pointer. Bourdieu bliver reduceret til et sociologisk begrebsapparat, der egentlig er dybt konventionelt. Habitus var der jo intet nyt i. Felter er Bourdieus ide om institutioner, tilføjet hans egen hadefulde analyse af kamp, kamp og atter kamp. Der er hos Bourdieu kamp om alt. I selvanalysen ser man provinsdrengen med de ydmyge kapitalforhold, der kæmper sig op igennem et fransk uddannelsessystem, der fordrer kamp for opkomlinge og tildeler borgerskabets sønner og døtre i den intellektuelle verden en guldske i munden, inden de overhovedet åbner den. Når disse højborgerlige og borgerlige studenter bliver færdige fra de berømte gymnasier, især i Paris, og når de cykler igennem det franske uddannelsessystem til de mest berømte højere læreanstalter, for eksempel »Norm. Sup.« og »Institut d' Études Politiques«, har de en økonomisk kulturel kapital, som Bourdieu ikke havde.

Bourdieu havde et godt hoved og en ubændig trang til at præge den franske sociologi. De talrige andre højere læreanstalter, de mange universiteter har ikke samme status. Det er det, Bourdieu skildrede i sit ondsksfulde portræt i »Homo Academicus«.⁶ I denne verden, domineret af totale filosoffer (Sartre, Althusser), var der ikke plads til nye akademiske discipliner som sociologi, og der var slet ikke plads til forskningsemner som populærkultur, fotografi, sport eller krop. Bourdieus had til dette establishment og denne filosofiske mafia er derfor nøglen til hans indsats. Derfor hans betydning for idrætssociologien. Idrætssociologien er ét af de ydmyge temaer, som Bourdieu ville rehabilitere.

Hvad snakker vi om med selvanalysen?

Det er altså ikke en psykoanalyse, et tema, som i forbindelse med Bourdieu ville kræve en særskilt behandling. Det er en socio-analyse af Bourdieu selv. Sociologen Bourdieu gør sig selv til objekt for en bourdieusk analyse. En analyse af én sociolog, ham selv. Det er en refleksion mellem forskersubjektet, forskeren som objekt for sig selv og objektet, samfundet og dets forskellige felter, der er i centrum.

Det er et interessant projekt. Allerede på de første sider spørger man sig selv, vil det gå godt? Jeg har allerede kraftigt antydnet min mening. Jeg foretager en analyse af Bourdieus selvanalyse. Altså en metaanalyse af Bourdieus egen metaanalyse. Men det inviterer Bourdieu selv til. Sociologen, også idrætssociologen, er altid eksistentielt involveret i forhold til sit objekt, sin egen subjektivitet og en objektivisering af sig selv og sit objekt. Her ligger Bourdieus selvanalyses betydning for idrætssociologien

og kropssociologien udover det mere udivendige teori- og begrebsapparat, der som sagt er gængs og nærmest banal viden og eksamenspensum. Det kunne minde om en kantiansk afsøgning af den sociologiske videns muligheder og grænser.

Idrætssociologien og idrættens felt kunne fortjene en sådan selvanalyse. Kan idrætsforskere objektivere deres egen subjektivitet og engagement som forskere i forhold til objektet idræt? Almindeligvis er idrætsforskningen ikke refleksiv på det niveau, som Bourdieu fordrer. Enten er vi (jeg taler som kultursociolog) for tæt på eller for langt fra. Bourdieus refleksioner overført på idrætsvidenskaberne ville opløse den pseudo-enighed, der gemmer sig under elevatorordene tvær- og enhedsvidenskab. Idrætsvidenskaberne med deres forskellige biologiske, historiske, sociologiske og psykologiske komponenter ville smelte væk med en selvanalyse i Bourdieus stil. Kort sagt, flosklerne ville forsvinde til fordel for en stringent analyse af idræt som felt, idrætsforskning som forskningsfelt og idrætssociologen som forsker.

Hvad gør jeg så her, som dansk kultursociolog? En meta-analyse af Bourdieus selvanalyse? Hvorfor ikke? Jeg kender ikke andre eksempler på en sådan selvanalyse, hvor en sociolog analyserer sig selv som objekt med sine egne sociologiske begreber. Bourdieu er både beskeden (i forhold til det franske parnas) og ubeskeden i forhold til sine ambitioner om sociologiens, hans egen sociologiske betydning. En intellektuel krukke, der spiller på sine egen karriere og spiller på den franske filosofis og sociologiske historie og paradokser. Selvanalysen er dybt paradoksal. Det er her, at testamentet får en betydning for sociologisk reliktion, langt ud over nekrologer og udvandet brug af alle de begreber, der er gængs eksamenspensum på andet semester.

Den splittede habitus

I selvanalysen opregner Bourdieu sin splittede habitus: splittelsen mellem en strålede akademisk karriere og sin egen ydmyge sociale oprindelse. Dette skabte en række ambivalenser og i sidste instans paradokser. Måske er det nøglen til Bourdieus sociologi. Det er en form for refleksion, der allerede var forberedt i de tidligere værker. Det kommer til fuld udfoldelse i »Homo Academicus«. Som nævnt er denne lille skitse til en selvanalyse nøglen til hele forfatterskabet. Her får vi nøglen til sidst. Hvad man kun kunne ane, får her sin endelige og næsten grusomme form. Selvanalysen er en grusom historie om en vilje hos Bourdieu til at reflektere over sig selv som sociolog, sin karriere som sociolog, sin placering i det akademiske Parnas i Frankrig og i sidste instans om sociologien som erkendelsesform. Det biografiske fylder som nævnt ikke meget, bogen er jo en anti-biografi. Motivationen bag skitsen er åbenlys. Bourdieu nærde et ubændigt had til hele det franske establishment, det akademiske, det politiske, det filosofiske. Der er ikke bare tale om et ressentiment, der er tale om et velargumenteret had.

Tilbage til paradokset

Paradokset ligger i, at Bourdieu selv nåede de højeste akademiske grader som leder af »Centre de la Sociologie Européenne« og medlem af »Collège de France«. Han nåede til den højeste top i det franske akademiske liv. Alligevel er selvanalysen uden nåde, der er intet forsonende. Det er ikke sociologiens Hans Christian Andersen. Det er ikke den grimme ælling, der bliver til svane. Det er den grimme ælling i den akademiske andedam, der fastholder sin grimhed, selv om den er blevet til en intellektu-

el svane. Som stædigt nægtede at lade sig indrullere i det akademiske etablissement. Som nævnt vil Bourdieu ikke kalde sin skitse en selvbiografi. Der er et element af krukkeri i det, fordi det faktisk er en selvbiografi. Fra de første studier i Algeriet, fra studierne i Béarn til den akademiske karriere i Paris. Det er en intellektuel selvbiografi. Men det er også en særegen sociologisk refleksion, hvor sociologen anvender sine egne teorier på sig selv. Her ligger paradokset. For at sige det kort: Kan man gøre det? Skal man tro det?

Fransk krukkeri

Selvfølgelig skal man ikke tage Bourdieu på ordet. Franske filosoffer og sociologer er nogle store krukker. Som nævnt hadede Bourdieu Althusser, den kommunistiske modefilosof. Og han hadede Sartre, to af de store avatarer, den ene strukturmarxist, som ville forny den marxistiske filosofi (Althusser), den anden den marxiserende eksistentia- list, der ville forny en revolutionær teori (Sartre). Bourdieu havde en vis og stærkt begrænset veneration for Aron, den store borgerlige sociolog. Og han havde en vis veneration overfor Merleau-Ponty, og et vist kongenialt forhold til Foucault.

Hvad er så en selvanalyse? Det er, at sociologen underkaster sig selv en socio- eller autoanalyse. Det kunne minde om psykoanalyse, men har i princippet intet med det at gøre. Bourdieus forhold til psykoanalysen er et kapitel for sig, som jeg her ikke kan komme ind på. Den sociologiske selvanalyse er simpelthen en objektivisering af sociologen selv i forhold til sig selv, sine relationer, de sociale relationer, han er en del af. Er det en sociologisk pendant til psykoanalysen? Udfra det intellektuelle klima i Frankrig i hele perioden er det en nærliggende tanke. Forskellen er en ud-

præget vilje til objektivering af forskningsobjektet og af forskningssubjektet, lad os sige Bourdieu selv. Det er en særegen hermeneutik, der ikke er præget af forståelses-horisonter, men af vilje til objektivitet. Her dukker der en del filosofiske problemer op. Bourdieu har forsaget og hadet den totale filosofi, nu erstatter han den med en total sociologi. Endnu et paradoks. Når det er sagt, ser man nogle dybder i selvanalysen, der belyser Bourdieus projekt. Sociologen Bourdieu ville løsrive sociologien, sin sociologi fra de »totale filosoffer«. Hvad han ender med, er jo en bourdieusk videnskabssteori, hvor hele inventariet anvendes med masser af indsigter til følge.

På den måde havnede Bourdieu som total sociolog uden at være total filosof. Total sociolog i den forstand, at Bourdieu har analyseret stort set alle samfundsmæssige fænomener fra top til bund. Fra det akademiske ræs til sporten og andre ydmyge kultur-fænomener. Selvanalysen er nøglen til en forståelse af hans analyse af stort set samtlige samfundsinstitutioner, kunst, litteratur, samfund, sport. Hertil hører en særlig forkærlighed for marginale områder, grupper, sport, bønder i Sydfrankrig.

Tilbage til sporten og kroppen

Som nævnt opdyrkede Bourdieu med omhu oversete genstandsområder som sporten. Sporten som felt er et felt som alle andre, hvor der foregår en kamp om positioner. Sportsdiscipliner er fordelt i sportens sociale rum, fordi hver sportsart i sig selv udgør en sportskapital, der kan være større eller mindre. Sportskapitalen kan konverteres til økonomisk, kulturel, social og symbolsk kapital. Og i sidste instans til symbolsk kapital. En del franske idrætssociologer fulgte, om ikke Bourdieus program, så dog retningen. Det samme gælder kroppen. Det var

ikke Bourdieu, der opdagede kroppen som tema. Kroppen blev tematiseret af så mange andre i løbet af 60'erne. Bourdieu indskrev kroppen i sin teori i form af fysisk kapital og inden for de felter, hvor kroppen er central, mode, sport og kunst. Habitus blev tryllefornlen for denne indskrivning.

Indforståethed, analyse og refleksion

For en ikke-franskmand er denne lille bog så fyldt af fransk indforståethed, at det kræver en stor ordbog og en generation af franskkendere at gennemskue denne indforståethed. Det franske uddannelsessystem var dengang og er i dag noget af en jungle. Og Bourdieu med sin ydmyge baggrund bevægede sig til de højeste poster, gymnasium i Pau, gymnasium i Paris, stilling på »École des Hautes Études en Sciences Sociales« og »Collège de France«. Han var selv en »Khagne«, altså som forklaret ovenfor et medlem af det intellektuelle system. Det var et system, han afskyede, men ikke kunne undsige sig.

Men man savner faktisk en analyse. Det er alt for indforstået. Det er faktisk en indforstået sociologi. Hadet og ressentimentet har her taget helt overhånd. Var Bourdieu nogensinde glad? Subjektet Bourdieu som person, hans sociologiske subjektivitet, hans selv-objektivering i selvanalysen, hans analyser og indbefattede produktion, alt falder totalt sammen i et onskabsfuldt portræt af hans egen livs- og intellektuelle historie. Men uden den sociologiske distance, tværtimod. Bourdieu blev offer for sin egen sociologiske hybris, ligesom de filosoffer, som han kritiserede. Umiddelbart vil jeg mene, at den helt konventionelle selvbiografi ville have været mere på sin plads.

Den lille bog er både umådelig beskednen

og umådelig prætentios. Bourdieu ville til allersidst sætte hele det franske intellektuelle miljø på plads med sig selv som centrum, objekt og subjekt. Helten er hans sociologi, der så at sige skulle skabe denne selvanalyse. Grundlæggende rejser denne lille bog, dette testamente en række interessante spørgsmål om refleksiviteten i sociologien, for videnskaben som helhed og for den enkelte sociolog. Måske har Bourdieu alt for kategorisk og med et alt for ubændigt had til filosofferne smidt barnet ud med badevandet? Han har villet erstatte de totale filosoffer med sin egen totale sociologi, der dybest set er en bourdieusk videnskabssociologi. Her ligger stof til eftertanke.

Blev Bourdieu den totale sociolog? Paradoksalt nok kastede han sig ud i videnskabsfilosofiske diskussioner. Han var da tæt på at blive den totale sociolog. Ser man på den imponerende række af antropologiske og sociologiske værker, er der få områder, han ikke har beskæftiget sig med.

Bourdieu's filosofi er alt for svag. Hans sociologiske filosofi holder ikke. Bourdieus kropssociologi, der især er udfoldet i *La Distinction*, tager alle de temaer op, der allerede var oppe i den franske diskussion. Bourdieu opfandt ikke kroppen. Han opfandt heller ikke begrebet »habitus«. Det var en tanke fra Aristoteles.

Denne selvanalyse burde få en særlig betydning for den sociologiske tænkning, ikke på trods af, men i kraft af de indeholdte paradokser. Kan en sociolog analysere sig selv sociologisk? – Anvende sin egen teori på sig selv?

Hvad bliver resultatet?

Bogens stil mangler ikke en vis patos, for ikke at nævne en typisk fransk selvhøjtidelighed, der for mig virker irriterende. Bourdieu er i bund og grund ligeså selvhøjtidelig som andre franske produkter af det franske intellektuelle kleresi.

Det ligger i det franske intellektuelle liv, at man ikke imiterer eller citerer. Der kastes nogle store temaer op, som de store gurer fisker op, om sprog, struktur, krop, samfund. Så giver hver stor guru sit bidrag, som helhed uden at referere til andre gurer. Fransk sociologi og filosofi på det niveau er ikke fyldt med fodnoter. En fransk filosof kan skrive talrige bøger mod andre filosoffer uden at nævne deres navne.

Konklusion: Bourdieus arv i forhold til krops- og idrætssociologien

Boet efter Bourdieu skal gøres op. Her er selvanalysen et indlysende eksempel, der kan modvirke den banalisering, som hans sociologi har været genstand for. I kropssociologien må man sige, at habitus etc. i dag næsten er reduceret til en banalitet.

I idrætssociologien er hans ideer om idrættens totale rum egentlig overset, og idrættens felt i placeringen af samtlige felter på samme måde.

Den lille, men tætte selvanalyse kan, blandt andet i kraft af de paradokser, den indeholder, modvirke en positivering og dekontekstualisering af Bourdieus indsigter og det sted, han tænker fra. Det sted er hadet mod den totale filosofi, det er hadet til en åndløs empirisme. Omvendt er det sansen for sociale processer også inden for de mere ydmyge og oversete områder, herunder idrætten. Og endelig er det viljen til en sociologisk selvanalyse, dvs. en ny måde at tænke forholdet mellem sociologen som subjekt/objekt og felterne for en sociologisk analyse som objekter. Måske vil denne lille bog vise sig at være Bourdieus vigtigste, fordi den kaster et nyt perspektiv på hele det tidligere forfatterskab.

Noter

- 1 Dansk Sociologi nr. 1 (13), 2002.
- 2 Pierre Bourdieu: »Esquisse pour une auto-analyse«, Édition Raisons d'agir, Paris, 2004.
- 3 Pierre Bourdieu: »Ein soziologischer Selbstversuch«, efterord af Franz Schultheis, edition Suhrkamp, Frankfurt am Main 2002.
- 4 »French Theory«, François Cusset. La Découverte. Paris 2003.
- 5 Bernard Brilliant: »Les clercs de 68«, Presses Universitaires de France, Paris, 2003.
- 6 Pierre Bourdieu: »Homo Academicus«, Les Éditions de Minuit, Paris, 1984.